

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΝΟΠΕ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ 2007-2008**

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

∴

<< ΑΤΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

>>

**ΘΕΜΑ : << ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΩΣ ΓΕΝΙΚΗ
ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ.>>**

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : κ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : ΚΑΛΛΙΕΡΗ ΕΛΕΝΗ

A.M. : 1340200600127

ΕΞΑΜΗΝΟ : Δ'

ΤΗΛΕΦΩΝΟ : 6973241655

E-MAIL : elinakal@hotmail.com

**ΑΘΗΝΑ
ΜΑΪΟΣ 2008**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΠΡΟΛΟΓΟΣ
- ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ
- ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ
  - 1.ΟΡΙΣΜΟΣ / ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΗΚΑ / ΚΡΙΤΗΡΙΑ
  - 2.ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΩΝ
  - 3.ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ
- ΤΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ , ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ , ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΑ
- Η ΡΗΤΡΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ
- Η ΡΗΤΡΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑΣ
  - 1.Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
  - 2.ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΦΕΡΩΝ
  - 3.ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
- Η ΡΗΤΡΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΑΣ
  - 1.ΤΑ ΧΡΗΣΤΑ ΗΘΗ
  - 2.ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΚΑΤΑΧΡΗΣΗΣ
- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ
- ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΠΡΟΛΟΓΟΣ :

Σύμφωνα με τον Πρωταγόρα του Πλάτωνα οι άνθρωποι για να προστατευτούν από τα ζώα άρχισαν να δημιουργούν τις πρώτες ομάδες για να μην αφανιστούν. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τις μεταξύ τους συγκρούσεις , καθώς δεν υπήρχε οργάνωση. Γι' αθτό ο Δίας τους έστειλε την ΑΙΔΩ και την ΔΙΚΗ , τα μέσα δηλαδή για την εξασφάλιση της τάξης στο σύνολο.

Έτσι , λοιπόν , η ομαλή κοινωνική συμβίωση στις σύγχρονες κοινωνίες επιτυγχάνεται μέσα από τον καθορισμό των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των πολιτών , καθώς και των άλλων υποκειμένων του νομου.

Ένα γνωστό ρητό αναφέρει το εξής : << Εκεί που σταματάει η ελευθερία του ενός , αρχίζει η ελευθερία του άλλου>> θέλοντας να τονίσει πως η ίδια η φύση των δικαιωμάτων επιβάλλει την οριοθέτηση τους ή τον περιορισμό τους , ώστε να αποφεύγονται οι καταχρήσεις , οι αδικίες , και οι ανισότητες .

Επομένως σκοπός αυτής της εργασίας είναι η ανάλυση των γενικών οριοθετηκών ρητρών που "χαρίζουν" συνοχή στην έννομη τάξη και η αξιολόγησή τους.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ :

- Συμβούλιο της Επικρατείας: ΣΤΕ
- Άρειος Πάγος : ΑΠ
- Ελεγκτικό Συνέδριο : ΕΣ
- Εφετείο Αθηνών : ΕφΑΘ
- Το Σύνταγμα (περιοδικό): ΤοΣ
- Δικαιώματα του Ανθρώπου (περιοδικό): ΔΤΑ
- Επιθεώρηση Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου (περιοδικό) : ΕΔΔΔ

- Διοικητική Δίκη (περιοδικό) : ΔιΔικ
- Ποινικά Χρονικά (περιοδικό): ΠοινΧρον
- Νομικό Βήμα (περιοδικό) : ΝοΒ
- Ελληνική Δικαιοσύνη (περιοδικό) : ΕλλΔνη
- Βλέπε : Βλ.
- Σελίδα(ες) : σελ.
- Όπου παραπάνω: όπ. παρ.

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ :

Πριν προχωρήσουμε στην ερευνά μας κρίνεται σκόπιμο να παραθέσουμε τον εξής ορισμό : Οριοθέτηση είναι ο με διατάξεις δικαίου στο πλαίσιο της γενικής σχέσης πραγματοποιούμενος καθορισμός του γενικού περιεχομένου, ο προσδιορισμός των ανωτάτων ορίων άσκησης του δικαιώματος .

Ποιά είναι όμως τα γενικά χαρακτηριστικά που στοιχειοθετούν τον παραπάνω ορισμό ; Κατά πρώτο λόγο η οριοθέτηση αποτελεί την << οροφή >> στο εξωτερικό σύνορο του δικαιώματος , καθώς αποτελεί βασικό τμήμα του, Δεύτερον , από οντολογική άποψη η οριοθέτηση αποτελεί νομική ρύθμιση , κανόνα δικαίου. Τρίτον αναφέρεται στην άσκηση του δικαιώματος , δηλαδή την οριοθετεί . Τέταρτον , πραγματοποιείται στο πλαίσιο της γενικής σχέσης . Πέμπτον , από λειτουργική άποψη θέτει όρια συμπεριφοράς και διαχωρίζει μεταξύ δύο περιοχών. Τέλος , από αξιολογική άποψη δε συνιστά περιορισμό. Με την οριοθέτηση δεν περιορίζεται η ελευθερία , αλλά πραγματοποιείται ο καθορισμός του γενικού περιεχομένου του δικαιώματος.

Επιπλέον , η οριοθέτηση έχει ευρή και γενικό χαρακτήρα , αναφέρετε σε όλους τους φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων , θέτει το όριο της δράσης της κρατικής εξουσίας και των ιδιωτών . Αποτελεί <<τακτική>> , <<μόνιμη>> και όχι εξαιρετική ρύθμιση. Η οριοθέτηση είναι πάγια και γενικά ισχύουσα. Ο πάγιος χαρακτήρας βαίνει παράλληλα προς τον τακτικό χαρακτήρα της οριοθέτησης .

Επίσης , βασικό διακριτικό γνώρισμα των οριοθετήσεων είναι η καθολικότητα . Οι οριοθετήσεις εφαρμόζονται σε όλα τα συνταγματικά δικαιώματα και αποτελούν καθολικές ρυθμίσεις ,σε αντίθεση με τους περιορισμούς .

Ταυτόχρονα , οι οριοθετήσεις διακρίνονται σε ειδικά και γενικά προβλεπόμενες. Ειδικά προβλεπόμενη οριοθέτηση είναι ο με ειδικές διατάξεις πραγματοποιούμενος καθορισμός του γενικού περιεχομένου κάθε συγκεκριμένου θεμελιώδους δικαιώματος . Γενικά προβλεπόμενη οριοθέτηση είναι ο με γενικές διατάξεις καθορισμός του γενικού περιεχομένου του δικαιώματος.

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ :

1.ΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

2. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

3. ΜΑΞΙΜΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

4. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

1. Από οντολογική άποψη η οριοθέτηση είναι <<τμήμα του δικαιώματος>>, πιο συγκεκριμένα αποτελεί την οροφή του. Κάθε θεμελιώδες δικαίωμα δεν είναι γενικό και απεριόριστο, αλλά ορισμένο, συγκεκριμένο και οριοθετούμενο. Δεν είναι δηλαδή <<ανοιχτό προς τα πάνω>>, έχει οροφή. Οι οριοθετήσεις αποτελούν τον εξωτερικό φλοιό - σύνορο του συνταγματικού δικαιώματος, ενώ το εσωτερικό σύνορο ο <<πυρήνας>> του δικαιώματος.

ΝΟΜΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ: Ο όρος οριοθετήσεις αναφέρεται σε κανόνες δικαίου, σε νομικές ρυθμίσεις. Τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι συνταγματικά κατοχυρωμένα και κατά συνέπεια ο προσδιορισμός του περιεχομένου τους πραγματοποιείται με διατάξεις συνταγματικές. Τα όρια της άσκησής τους τα θέτει ο συνταγματικός νομοθέτης.

2. Στο περιεχόμενο του δικαιώματος ανάγονται τόσο οι οριοθετήσεις, όσο οι εννοιολογικοί προσδιορισμοί. Οι τελευταίοι καθορίζουν το ουσιαστικό περιεχόμενο, το είδος της παρεχόμενης με το δικαίωμα εξουσίας, ενώ οι οριοθετήσεις προσδιορίζουν τα όρια άσκησης του. Οι οριοθετήσεις άσκησης προαπαιτούν την κτήση του δικαιώματος και αποτελούν <<νομικούς οδηγούς>> της χτήσης, της απόλαυσης του δικαιώματος, που έχει κτηθεί.

3. Οι οριοθετήσεις αποτελούν κανόνες δικαίου, που καθορίζουν τα άκρα όρια της νόμιμης άσκησης. Από εκεί και πέρα αρχίζει η <<απαγορευμένη περιοχή>>. Η οριοθέτηση προσδιορίζει το μέγιστο περιεχόμενο σε αντίθεση με τον πυρήνα που καθορίζει το ελάχιστο περιεχόμενο. Επομένως, η οριοθέτηση είναι απλή και όχι περιοριστική ρύθμιση. Αναφέρεται στον <<προσδιορισμό>>, δηλαδή, στη συγκεκριμενοποίηση του δικαιώματος.

4. Με τις οριοθετήσεις τίθενται τα νομικά όρια της άσκησης των συνταγματικών δικαιωμάτων. Το δικαίωμα παρέχει εξουσία ώστε να αναπτύσσεται η δράση και να εκφράζεται η βούληση που προστατεύει και οριοθετεί. Για να γίνουμε περισσότερο συγκεκριμένοι: 1ον. Διαχωρίζουν την επιτρεπόμενη από την απαγορευμένη περιοχή. 2ον. Διακρίνουν την επιδοκιμαζόμενη από την αποδοκιμαζόμενη συμπεριφορά. 3ον. Απαγορεύουν την υπέρβαση των ορίων της άσκησης. Η υπέρβαση αυτή συνιστά παραβίαση και συνεπάγεται ως κύρωση περιορισμούς ή απώλεια δικαιώματος.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ:

1.ΟΡΙΟΘΕΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

2.ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

3.ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

1.Η περιφέρεια αποτελεί το <<νομικό σύνορο>> του δικαιώματος , που διακρίνεται σε δύο μερικότερες λειτουργίες , εσωτερική και εξωτερική. Η οριοθετική λειτουργία κατά πρώτο λόγο εξασφαλίζει ένα χώρο ελεύθερης δράσης στον δικαιούχο - ελευθεριακή λειτουργία- και κατά δεύτερο εμποδίζει την εισβολή άλλων στην περιοχή του δικαιούχου -αμυντική λειτουργία- , αλλά και τον ίδιο τον δικαιούχο να υπερβεί τα επιτρεπόμενα όρια άσκησης.

2.Η εσωτερική λειτουργία στρέφεται , προς το εσωτερικό του κύκλου , δηλαδή προς τον φορέα του δικαιώματος. Το δικαίωμα παρέχει στα πρόσωπα εξουσία , νομική αναγνώριση της βούλησης και της δράσης τους. Με την έννοια αυτή υλοποιείται το δικαίωμα , πραγματοποιείται η νόμιμη άσκηση του. Ο δικαιούχος , εφοδιάζεται με την εξουσία , που του παρέχει το δικαίωμα , μπορεί να δράσει , να προβεί σε διάφορες πράξεις κατά την κρίση του , σχετικές βεβαια με το περιεχόμενο του δικαιώματος. Επομένως , το δικαίωμα εξασφαλίζει ένα κύκλο δράσης στον δικαιούχο. Παράλληλα , η οριοθέτηση προσδιορίζει την παράνομη συμπεριφορά του φορέα του δικαιώματος , θετει δηλαδή όριο που δεν επιτρέπεται να υπερβεί. Διαφορετικά , η υπέρβαση αυτή αποτελεί παράνομη συμπεριφορά του δικαιούχου.

3.Η εξωτερική λειτουργία αναφέρεται στους άλλους φορείς αλλά και στον ίδιο τον φορέα του δικαιώματος. Το άτομο είναι ελεύθερο να δράσει μέσα στα διαγραφόμενα όρια , όχι όμως=ς να τα υπερβεί . Η υπέρβαση αυτή αποδικιμάζεται από το δίκαιο και αποτελεί παράνομη δράση. Ο δικαιούχος εξασφαλίζεται από εισβολές , αλλά εμποδίζεται να εισβάλλει και ο ίδιος.

ΤΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ - ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΑ

Το αρ.5 παρ1 Σ ορίζει : <<Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική , οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας , εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη .>>

Συνεπώς , στο αρ.5 παρ.1 Σ σε συνδυασμό με το αρ.25 Σ προβλέπονται οι γενικές οριοθετήσεις που είναι οι ακόλουθες : α) τα δικαιώματα των άλλων β) το Σύνταγμα γ) τα χρηστά ήθη δ) η απαγόρευση καταχρηστικής άσκησης και ε)η κοινωνική οριοθέτηση . Όπως προκύπτει από τη συστηματική ερμηνεία ο νομοθέτης εισάγει πτεισ επάλληλες βασικές αρχές της συνολικής έννομης τάξης : την ρήτρα της νομιμότητας , την ρήτρα της κοινωνικότητας και τη ρήτρα της χρηστότητας , οι οποίες αναλύονται και σε μερικότερες .

- **Η ΡΗΤΡΑ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ**

Σύμφωνα με την αρχή της συνταγματικής νομιμότητας η γενικότερη δράση όλων των κοινωνιών του δικαίου , ιδιωτών και κρατικών οργάνων , πρέπει να είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα και με τους σύμφωνους προς αυτό νόμους . Κάθε ανθρώπινη δράση οφείλει να εναρμονίζεται και να είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα ,δηλαδή με τις διατάξεις , που έχουν αυξημένη τυπική ισχύ καθώς με όλες τις διατάξεις του κοινού δικαίου που εξειδικεύουν τις συνταγματικές και είναι σύμφωνες με αυτές. Η αρχή της συνταγματικής νομιμότητας αποτελεί γενική αρχή εφαρμοζόμενη στη συνολική έννομη τάξη . Τέλος , ισχύει παντού και πάντοτε και δεν χρειάζεται να επαναλαμβάνεται σε κάθε διάταξη.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΩΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ : Όλες οι διατάξεις του Συντάγματος αποτελούν γενική οριοθέτηση στην άσκηση οποιουδήποτε θεμελιώδους δικαιώματος . Η κατοχύρωση της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και η συνταγματική διασφάλιση των συνταγματικών δικαιωμάτων δεν παρέχουν εξουσία παραβίασης των συνταγματικών διατάξεων. Αυτές θέτουν ένα όριο μέσα στο οποίο πρέπει να ασκούνται τα θεμελιώδη δικαιώματα . Για τον λόγο αυτό , δεν πρέπει να ερμηνεύονται απομονωμένα αλλά σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες διατάξεις του Συντάγματος . Η γενική οριοθέτηση δεν προκύπτει μόνο από το αρ.5 παρ.1Σ , αλλά και από την γενική υποχρέωση σεβασμού του Συντάγματος που κατοχυρώνεται στο αρ.120 παρ.2. Στις γενικές οριοθετήσεις της δράσης του ατόμου , ανήκει η απαγόρευση παραβίασης του Συντάγματος .

- **Η ΡΗΤΡΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑΣ**

Η αρχή αυτή έχει δύο διατάξεις προς ένα έκαστο των κοινωνιών και προς το κοινωνικό σύνολο .

Σχετικέσ διατάξεις αρ.25 παρ.1 και αρ.106 παρ2 του Συντάγματος.

1. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η κοινωνική οριοθέτηση αποτελεί πραγματική αναγκαιότητα , που απορρέει από αυτή την ίδια την κοινωνική συνύπαρξη . Στα συνταγματικά δικαιώματα , η ελευθερία , δεν είναι ελευθερία του μεμονωμένου ατόμου .

Ο άνθρωπος ζει σε κοινωνία , τα δικαιώματά του υπάρχουν μόνο μέσα σε αυτήν , η οποία του τα αναγνωρίζει , επομένως η άσκησή τους μέσα σε αυτήν οριοθετείται αναγκαία από το κοινωνικό περιβάλλον . Η κοινωνική οριοθέτηση δεν είναι περιορισμός κάποιας <<προϋπάρχουσας>> ή <<απεριόριστης>> ελευθερίας . Αντίθετα μορφοποιεί την ελευθερία , που αναγνωρίζεται και πρόκειται να ασκηθεί σε δεδομένο κοινωνικό σύνολο .

Η κοινωνική οριοθέτηση δεν παραμένει σταθερή , αλλά παραλλάσει από εποχή σε εποχή , από κοινωνία σε κοινωνία , αλλά και στα διάφορα βιοτικά επίπεδα και στις αντίστοιχες δικαιοτικές περιοχές . Ταυτόχρονα , ο συμβατικός νομοθέτης πητά ορίζει ότι τα δικαιώματα του ανθρώπου αναγνωρίζονται και τόσο ως δικαιώματα του ατόμου , όσο ως μέλους του κοινωνικού συνόλου .

Η κοινωνική οριοθέτηση αναπτύσσεται σε τρία επίπεδα :

α) Προβλέπεται κατά πρώτο λόγο η γενική αφηρημένη κοινωνική οριοθέτηση του αρ.25 παρ.2Σ .

β) Υπάρχουν οι γενικές πητρες των αρ.5 παρ.1Σ και αρ.25 παρ.3Σ , δηλαδή οι γενικοί συνταγματικοί προσδιορισμοί της γενικής και αφηρημένης κοινωνικής ρήτρης : τα δικαιώματα των άλλων , τα χρηστά ήθη , η απαγόρευση της κατάχρησης δικαιώματος .

γ) Υπάρχουν τέλος οι ειδικές ρήτρες στις ειδικές διατάξεις , οι συνταγματικές εξειδικεύσεις της γενικής κοινωνικής ρήτρης . Οι ειδικές ρήτρες εφαρμόζονται μόνο για τα δικαιώματα για τα οποία προβλέπονται .

2. ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ

Η ανθρώπινη αξία , ως ανώτατη δικαιοπολιτική αρχή , αποτελεί το θεμελιώδες κριτήριο για την άρση φιλοσοφικονομικών συγκρούσεων , στις οποίες ανήκει και η αντιπαράθεση γενικού και ατομικού συμφέροντος . Γι' αυτό απαιτείται ο συγκερασμός <<δημοσίου>> και <<ιδιωτικού>> συμφέροντος . Οι παραπάνω αντιθετικές διακρίσεις είναι αποτελέσματα της ατομιστικής ή ετατιστικής αρχής και της ανάλογης θεώρησης του δικαίου .

Επιπλέον , το προσωπικό συμφέρον οφείλει κατά το Σύνταγμα να αποτελεί βασική επιδίωξη του σύγχρονου δημοκρατικού κοινωνικού κράτους . Ωστόσο , η ιδιωτική δραστηριότητα δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται πέρα από τους σκοπούς που θέτει το ίδιο το Σύνταγμα . Ο συγκερασμός αυτός κοινού και προσωπικών συμφερόντων , αποτελεί βασική αρχή της σύγχρονης ελληνικής συνταγματικής τάξης .

Επομένως , το σχήμα δημόσιο δίκαιο = δίκαιο του γενικού συμφέροντος , ιδιωτικό δίκαιο = δίκαιο ιδιωτικού συμφέροντος δεν ανταποκρίνεται στη δομή και

το πνεύμα της σύγχρονης έννομης τάξης. Το δημόσιο συμφέρον έχει εισχωρήσει στην δικαιοική αυτή περιοχή , ούτως ώστε η άποψη , ότι ο κανόνας ιδιωτικού δικαίου αποσκοπεί στην εξασφάλιση ενός <<ατομικού>> συμφέροντος , ανεξάρτητου από το δημόσιο συμφέρον , δεν φαίνεται ν' ανταποκρίνεται στην σύγχρονη νομική πραγματικότητα.

Η ενότητα της σύγχρονης έννομης τάξης βασίζεται στην σύνθεση δημοσίου και ιδιωτικού , όχι στην υπεροχή του ενός πάνω στο άλλο , αλλά στην τοποθέτησή τους στο ίδιο επίπεδο , όπως προκύπτει και από το περιεχόμενο της δημοκρατικής αρχής .

Η δημοκρατική διαδικασία είναι εκείνη που κατορθώνει την σύνθεση των ατομικών συμφερόντων σε ενιαίο σύνολο και που εμποδίζει την δημιουργία ενός γενικού και αφηρημένου <<δημοσίου συμφέροντος>> , προσδιοριζόμενου από την θέληση των κυβερνώντων και ανεξάρτητου ή αντίθετου προς την θέληση των κυβερνώμενων . Στην Δημοκρατία οφείλεται η εξελικτική άρση των αντιθέσεων κράτους - κοινωνίας .

Στην σύγχρονη έννομη τάξη το πρόβλημα του συνδυασμού ελευθερίας και καταναγκασμού εμφανίζεται με την ίδια ένταση και μορφή στα δύο δίκαια . Το ιδιωτικό δίκαιο δεν είναι πλέον αποκλειστικά το δίκαιο που κατοχυρώνει την ελευθερία , ούτε το δημόσιο δίκαιο , εκείνο που αποκλειστικά επιβάλλει τον καταναγκασμό . Ελευθερία και καταναγκασμός δεν αποτελούν διαφορετικά προβλήματα , αλλά το ίδιο από διαφορετική σκοπιά , το μεγαλύτερο πρόβλημα της έννομης τάξης.

Επιπλέον , ο κοινωνικός άνθρωπος οφείλει να επιδιώκει την ικανοποίηση των συμφερόντων του , στο πλαίσιο του γενικού συμφέροντος αλλιώς βρίσκεται έξω από το πλαίσιο της νομιμότητας . Το δίκαιο αναγνωρίζει επίσης περιπτώσεις εξουσιων , που ασκούνται προς το συμφέρον άλλων ατόμων . Στις περιπτώσεις αυτές πρόκειται όχι για δικαιώματα , αλλά για αρμοδιότητες .

Αντίθετα προς τα δικαιώματα των άλλων , τα χρηστά ήθη , την απαγόρευση καταχρηστικής άσκησης , στο Σύνταγμα δεν προβλέπεται ως γενική οριοθέτηση το <<δημοσιο συμφέρον>> , διότι ακριβώς δημόσιο συμφέρον συνιστά η άσκηση κάθε θεμελιώδους δικαιώματος. Στο σύνταγμα προβλέπονται όμως ειδικές ρήτρες που υλοποιούν μερικότερες μορφές του γενικού συμφέροντος , ως όριο μόνο εφόσον πρόκειται για την άσκηση οικονομικών δικαιωμάτων σύμφωνα με τα αρ.106 κ 17Σ .

3.ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

Ο συντακτικός νομοθέτης με το αρ.5 παρ.1Σ <<δικαιώματα των άλλων>> , εννοεί κυρίως τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων των άλλων φορέων . Η άσκηση οποιουδήποτε δικαιώματος , πολιτικού , κοινωνικού ή οικονομικού , δεν επιτρέπεται εφόσον προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων. Η ελεύθερη δράση του ατόμου στην κοινωνία οριοθετείται από τα δικαιώματα των άλλων , δηλαδή τόσο από τα συνταγματικά , όσο και από τα δικαιώματα που προβλέπονται από την κοινή νομοθεσία.

Η συνταγματική αυτή οριοθέτηση της δράσης του ατόμου , αποτελεί ρητή αναγνώριση της απόλυτης αμυντικής ενέργειας των θεμελιωδών δικαιωμάτων . Κατά την δράση του το άτομο οφείλει να μην παραβιάσει την ανθρώπινη αξία και τα συνταγματικά δικαιώματα των άλλων . Όπως η ρήτρα της συνταγματικής νομιμότητας , έτσι και <<τα δικαιώματα των άλλων>> δεν παρέχουν στον κοινό νομοθέτη εξουσία εισαγωγής αόριστων περιορισμών .

• Η ΡΗΤΡΑ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΑΣ

Ο σεβασμός των χρηστών ηθών , η τήρηση της καλής πίστης και η απαγόρευση της κατάχρησης στοιχειοθετούν την γενικότερη ρήτρα της χρηστότητας . Η τελευταία διέπει τη δράση των ιδιωτών και των κρατικών οργάνων .

1) ΤΑ ΧΡΗΣΤΑ ΗΘΗ

Στο σημείο αυτό προκύπτει το ερώτημα αν τα χρηστά ήθη αποτελούν οριοθέτηση μόνο της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας , ή ταυτόχρονα οριοθετούν οποιοδήποτε θεμελιώδες δικαίωμα . Τα χρηστά ήθη ως γενική ρήτρα εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση και συντρέχουν με τις ειδικές ρυθμίσεις και δεν αποκλείονται από αυτές. Η ορθή άποψη απαιτεί την μορφοποίηση του περιεχομένου και την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων σύμφωνα με τα χρηστά ήθη. Στις γενικές οριοθετήσεις της δράσης του ατόμου , ανήκει και η απαγόρευση παραβίασης , ο σεβασμός των χρηστών ηθών , στην οποία επίσης περιέχεται η απόλυτη αμυντική ενέργεια των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Στην σύγχρονη εποχή , μπορεί χωρίς αμφιβολία να υποστηριχθεί , ότι κάθε προσβολή της ανθρώπινης αξίας και των συνταγματικών δικαιωμάτων , έρχεται σε αντίθεση προς τα χρηστά ήθη , τα οποία δεν αφορούν αποκλειστικά τη γενετήσια ζωή αλλ' αφορούν όλο το πλέγμα των διανθρώπινων σχέσεων.

Επιπλέον , όπως για το Σύνταγμα και τα δικαιώματα των άλλων , έτσι και για τα χρηστά ήθη , ο συντακτικός νομοθέτης δεν παρέχει εξουσιοδότηση στον κοινό νομοθέτη να εισάγει περιορισμούς των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η γενική ρήτρα των χρηστών ηθών αποσκοπεί στην αποτροπή κάθε ανήθικης άσκησης θεμελιώδους δικαιώματος. Η έννοια των χρηστών ηθών διαχέεται σε ολόκληρη την έννομη τάξη , σε κάθε μερικότερη δικαιοκή περιοχή , στην οποία και προσλαμβάνει ειδικότερη μορφή . Ωστόσο , κάθε συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση ελέγχεται ως προς την συμφωνία της με το Σύνταγμα , ώστε να μην εισάγονται αδικαιολόγητες οριοθετήσεις ή περιορισμοί με το πρόσχημα της τήρησης των χρηστών ηθών.

2) Η ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΗΣ

Κατάχρηση δικαιώματος είναι η νομότυπη πλην όμως υπερβολική και γι' αυτό μη ανεκτή από την έννομη τάξη άσκηση δικαιώματος. Η έννοια αυτή είναι η ίδια τόσο στην περιοχή του ιδιωτικού, όσο και σε εκείνη του δημοσίου δικαίου.

ΝΟΜΟΤΥΠΟ : Η κατάχρηση δεν συνιστά παράβαση κανόνων δικαίου. Ο καταχρώμενος το δικαίωμά του το ασκεί νομίμως,

ηλαδή δεν παραβαίνει κάποια συγκεκριμένη διάταξη. Άλλωστε, η χρησιμότητα της απαγορευτικής αυτής ρήτρας βρίσκεται στο ότι απαγορεύει συγκεκριμένη συμπεριφορά, που όμως δεν απαγορεύεται από άλλες διατάξεις.

ΥΠΕΡΒΟΛΗ : Η καταχρηστική συμπεριφορά είναι υπερβολική συμπεριφορά, που την διαφοροποιεί και την μετατρέπει από καταρχήν νόμιμη σε τελικά παράνομη συμπεριφορά. Το στοιχείο της υπερβολικότητας είναι δυνατό να διαφοροποιείται σε μερικότερους δικαιοκούς κλάδους, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν.

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ : Η διαλεκτικότητα της κατάχρησης βρίσκεται στο ότι συμπεριφορά καταρχήν νόμιμη χαρακτηρίζεται τελικά ως μη ανεκτή από την έννομη τάξη. Η κατάχρηση δικαιώματος, αν και νόμιμη περνά στην περιοχή της μη νομιμότητας, της δικαικής αποδοκimasίας.

ΚΑΚΗ ΧΡΗΣΗ : Η κατάχρηση συνιστά <<υπερβολική χρήση>> και συνεπώς <<κακή χρήση>>. Ο καταχρώμενος το δικαίωμά του εκμεταλλεύεται την εξουσία, που του αναγνωρίζει η έννομη τάξη για σκοπούς εντελώς ξένους από εκείνους για τους οποίους του παρασχέθει το δικαίωμα και οπωσδήποτε για σκοπούς αντίθετους προς την έννομη τάξη.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ- ΕΠΙΛΟΓΟΣ :

Η σύγκρουση δικαιωμάτων διακρίνεται σε πραγματική και νομική. Σύγκρουση δικαιωμάτων υπό νομική έννοια είναι η ταυτόχρονη αναγνώριση και νόμιμη άσκηση των δικαιωμάτων περισσότερων φορέων κατά τρόπο ώστε η νόμιμη άσκηση του ενός να περιορίζει την επίσης νόμιμη άσκηση του δικαιώματος του άλλου. Ενώ πραγματική σύγκρουση των δικαιωμάτων είναι η αποδοκιμαζόμενη από το δίκαιο παραβίαση του δικαιώματος του άλλου. Οι πραγματικές συγκρούσεις συνίστανται στην παραβίαση των συνταγματικών δικαιωμάτων των άλλων πολιτών από ένα συμπολίτη τους, η παραβίαση αυτή όμως αποδοκιμάζεται από την έννομη τάξη, γιατί αποτελεί κατάφωρη παραβίαση της ανθρώπινης αξίας του θύματος (που προστατεύεται στο Σύνταγμα στο άρθρο 2). Ανακύπτει το θέμα αν είναι στη σύγχρονη έννομη τάξη νοητή η σύγκρουση των δικαιωμάτων. Η προβληματική αυτή βασίζεται στο ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν εφαρμόζονται μόνο στις σχέσεις δημοσίου δικαίου (ατομικιστική νομική

παράδοση), αλλά και στις διαπροσωπικές σχέσεις. Η διαπροσωπική εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων «δημιουργεί» μεγάλο πρόβλημα, γιατί όλα τα πρόσωπα είναι φορείς δικαιωμάτων και σε περίπτωση αντιπαράθεσης «συγκρούονται» δύο δικαιώματα π.χ. Μια διαδήλωση που λαμβάνει μέρος στην περιοχή του ισθμού εμποδίζει τη διέλευση των πολιτών. Επομένως ή παρανόμως διαδηλώνουν οι πολίτες ή παρανόμως προσπαθεί να ασκήσει το δικαίωμα της ελεύθερης διέλευσης ο κόσμος. Αυτό το παράδειγμα μας καταδεικνύει την ύπαρξη της προβληματικής. Όμως δεν πρέπει να συγχέουμε τα παραπάνω με την ύπαρξη τριτενέργειας. Η αποδοχή αυτή θα οδηγούσε στη συγκάλυψη του θέματος. Το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Δικαστήριο (ΓΟΣΔ) ανέπτυξε την εξής θεωρία προς τη λύση του προβλήματος: Η θεωρία της «στάθμισης των συμφερόντων». Η μέθοδος αυτή αντιμετωπίζει το πρόβλημα περιπτώσιολογικά. Η αρχή συνίσταται στο εξής περιεχόμενο: «Οι ανώτερες αξίες υπερτερούν», ενώ «οι κατώτερες αξίες υποχωρούν». Γίνεται, λοιπόν, στάθμιση συμφερόντων σε κάθε περίπτωση και τίθεται στη χρήση του κάθε δικαστή να προσδιορίσει τις προηγούμενες έννοιες. Όμως, η πρακτική οδηγεί στο εξής άτοπο: Στην ύπαρξη εκ διαμέτρου αντίθετων αποφάσεων σχετικά με την «αντιπαράθεση» των ίδιων δικαιωμάτων. Και αυτό γιατί, στόχος της θεωρίας αυτής δεν είναι η σύνθεση των αντιθέσεων αλλά η προτίμηση του ενός ή του άλλου η οποία δεν μπορεί να στηριχτεί σε αντικειμενικά στοιχεία διότι το τι είναι «ανώτερες» και «κατώτερες» αξίες προσδιορίζεται με υποκειμενικά στοιχεία και κρίσεις, όσο και αν υποστηρίζεται το αντίθετο. Το ζήτημα της σύγκρουσης δικαιωμάτων είναι ζήτημα που ανάγεται στην μεταβολή της έννομης τάξης και από μεθοδολογικής άποψης είναι ζήτημα που ανάγεται στον εντοπισμό της μεταβολής αυτής από τις διάφορες νομικές θεωρίες. Η αντίληψη της σύγκρουσης των δικαιωμάτων προέρχεται από την αντίληψη της ατομικιστικής ανταγωνιστικής διαδικασίας στην οποία θεωρείται επιτρεπτή η παραβίαση των δικαιωμάτων των άλλων. Εν κατακλείδι, η σύγκρουση δικαιωμάτων ως σύγκρουση δικαιωμάτων που ασκούνται νομότυπα δεν ευσταθεί. Αποτελεί ένα νομοτεχνικό εμπόδιο. Όταν ο ένας από τους δύο φορείς των «συγκρουόμενων δικαιωμάτων» θίξει τα δικαιώματα του άλλου, τότε προσβάλλει θεμελιώδη δικαίωμα. Επομένως, δεν πρόκειται για «σύγκρουση» δικαιωμάτων αλλά για προσβολή δικαιώματος. Εξάλλου προορισμός και αποστολή του δικαίου είναι να αίρει τις πραγματικές συγκρούσεις. Συμπερασματικά, και όπως προκύπτει από τα παραδείγματα της νομολογίας, η σύγκρουση των δικαιωμάτων είναι πλασματική. Στο σύγχρονο κράτος δικαίου σύγκρουση δικαιωμάτων υπό νομική μεν έννοια δεν υφίσταται, υπό πραγματική δε έννοια υφίσταται. Το σύγχρονο δίκαιο αίρει τις τελευταίες. Ενώ η «σύγκρουση» των δικαιωμάτων υπό νομική έννοια αίρεται με την διακρίβωση του ποιος είναι αμυνόμενος και ποιος επιτιθέμενος. Το ζήτημα είναι η διακρίβωση του ποιος ασκεί νόμιμα το δικαίωμά του (αμυνόμενος) και ποιος έχει υπερβεί το όριο άσκησής του (επιτιθέμενος). Το μείζον θέμα της σύγκρουσης των δικαιωμάτων μοιάζει με μια ζυγαριά όπου πάνω της προσπαθούμε να ζυγίσουμε δύο ισοδύναμα άρθρα, δηλαδή δύο άρθρα ίδιων γραμμαρίων. Ο Ιμμάνουελ Κάντ στις τελευταίες σελίδες του έργου του (Ανθρωπολογία), αναφέρει ότι ο χαρακτήρας του είδους, τέτοιος που φανερώνεται από την πείρα όλων των εποχών και σε όλους τους λαούς είναι ο ακόλουθος: Λαμβανόμενο συλλογικά

υπόψη (ως το σύνολο του ανθρώπινου γένους), το είδος είναι μια μάζα προσώπων που υπάρχουν το ένα μετά το άλλο και το ένα δίπλα στο άλλο, δεν μπορούν να κάνουν χωρίς την ειρηνική συνύπαρξη, παρά ταύτα όμως δεν μπορούν να αποφύγουν να βρίσκονται συνεχώς σε αντίθεση το ένα με το άλλο. Συνεπώς αισθάνονται υποχρεωμένα από την φύση να σχηματίζουν, ως αποτέλεσμα του αμοιβαίου εξαναγκασμού των νόμων που τα ίδια συνέταξαν, μια συμμαχία η οποία, απειλούμενη συνεχώς με διάλυση, αποτελεί πρόοδο στο γενικό επίπεδο. Το είδος συνιστά έτσι μια κοσμοπολίτικη κοινωνία (cosmopolitismus): μια ιδέα ανέφικτη καθεαυτήν, που δεν συνιστά μια συντακτική αρχή (που θα επέτρεπε να περιμένει κανείς μια ειρήνη που θα μπορούσε να διατηρηθεί εν μέσω των πιο δυναμικών δράσεων και αντιδράσεων των ανθρώπων) αλλά απλώς μια ρυθμιστική αρχή: αρκεί να την ακολουθήσει κανείς εφαρμόζοντάς την, ως προορισμό του ανθρώπινου γένους, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν μπορεί κανείς να υποθέσει την ύπαρξη μιας φυσικής τάσης προς την κατεύθυνση αυτή .

ΠΕΡΙΛΗΨΗ :

Από τα προκείμενα συνάγεται ότι οριοθέτηση είναι ο καθορισμός του γενικού περιεχομένου που προσδιορίζει τα ανώτατα όρια άσκησης του δικαιώματος. Το αρ.5 παρ1Σ σε συνδιασμό με το αρ.25 παρ3Σ , καθιερώνει μία γενική οριοθέτηση , η οποία αποτελεί κατευθυντήριο οδηγό για την άσκηση όλων των συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων. Επιπλέον , οι ρήτρες κοινωνικότητας , νομιμότητας και χρηστότητας αποτελούν ασφαλιστικές δικλείδες για τις εκάστοτε αντισυνταγματικές και κατ' επέκτασιν παράνομες συμπεριφορές. Κλείνοντας , δεν πρέπει να συγχέουμε τη γενική οριοθέτηση με τον περιορισμό ,καθώς η πρώτη είναι μέρος της φύσης του δικαιώματος ,ενώ ο δεύτερος εξωτερική επιβολή με σκοπό την συρρίκνωση τουδικαιώματος .

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ :

- ΣτΕ 3423/91, Διοικητική Δίκη, 1992 σελ. 1201 (Υπόθεση σχετικά με τη συνταγματικότητα του Ν. 12/75 άρθρο 57 για φορολόγηση έτοιμων λιπαντικών).
- ΣτΕ 3517/79, Επιθεώρηση Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, 1980, σελ. 347 (Σχετικά με τη δυνατότητα της νομοθετικής εξουσίας να θέτει αναδρομικώς κανόνες δικαίου σε αντικείμενα για τα οποία δεν αποκλείεται η εκ του Συντάγματος αναδρομικότητα).
- ΣτΕ 2517/67, Διοικητική Δίκη, Αθήνα 1967, σελ. 423 (Υπόθεση σχετικά με

ακύρωση απόφασης διευθυντή νομαρχίας Αχαΐας για χορήγηση άδειας προς εκτέλεση μεταφοράς προσώπων με ιδιωτικής χρήσης μέσα).

- ΣτΕ 153/79, Το Σύνταγμα, τόμος 5ος, Αθήνα 1979, σελ. 307 (Υπόθεση σχετικά με τη στέρηση της ιδιότητας του φιλάθλου σε πρόεδρο σωματείου).
  - Διοικητικό Εφετείο Αθηνών 311/80, Τ Σύνταγμα, 1980, σελ. 234 (υπόθεση για περιορισμό ελεύθερης έκφρασης της γνώμης αξιωματικού).
  - ΣτΕ 3636/1989 (Υπόθεση σχετικά με έκδοση πράξεων νομοθετικού περιεχομένου και δυνατότητας δικαστικού ελέγχου όταν συντρέχουν περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας ή απρόβλεπτης ανάγκης).
  - ΣτΕ 3505/02 (Υπόθεση επιβολής σε αστυνομικό όργανο της πειθαρχικής ποινής της απόταξης – έλεγχος αν ο σχετικός νόμος και το προεδρικό διάταγμα όρισαν νόμιμα και εντός ορίων εξουσιοδότησης τα πειθαρχικά παραπτώματα που τιμωρούνται με ποινή απόταξης).
  - ΣτΕ 1802/1986 Το δημόσιο συμφέρον ως οριοθέτηση της ελευθερίας του λόγου.
-
- Εφετείο Αθηνών 698/1989 Η συνταγματική προστασία της και οι περιορισμοί της ως γενική οριοθέτηση της συνταγματικής προστασίας του γάμου και της οικογένειας.
  - ΣτΕ 903/1981 Ολ., Το δικαίωμα της ελευθερίας του Τύπου (άρθρο 14 παρ. 1 και 2 Σ.) ως οριοθέτηση του ατομικού δικαιώματος του πολίτη να επιλέγει την εφημερίδα της προτίμησής του, συνεκτιμώντας και τον παράγοντα τις τιμές και του ατομικού δικαιώματος των εκδοτών εφημερίδας να καθορίζουν ελεύθερα την τιμή πώλησης των εφημερίδων.
  - Αριθμός 8064/1986 (Ασφ. Μ.) Η ελευθερία του Τύπου (άρθρο 14 παρ. 3 Συντ.) ως οριοθέτηση της προσωπικότητας (άρθρο 5 Συντ. και άρθρο 57 ΑΚ).
  - ΣτΕ 400/1986 Ολ., Το δικαίωμα της κοινωνικής ασφάλισης ως οριοθέτηση του νομοθετικού κερτημένου που έχει επιβληθεί ως δικαίωμα του κράτους να ασφαλίζει τους πολίτες του.
  - ΣτΕ 772/1992, Προστασία περιβάλλοντος. Διάνοιξη δημόσιας οδού δια μέσου δάσους. Επιτρέπεται μόνο για λόγους δημοσίου συμφέροντος οι οποίοι υπόκεινται στον έλεγχο του ακυρωτικού δικαστή. Λόγος δημοσίου συμφέροντος είναι η πυρασφάλεια υπό την προϋπόθεση ότι η χάριν αυτής της διάταξης γίνεται

στο πλαίσιο συνολικής μελέτης πυροπροστασίας του δάσους.

- ΣτΕ 70/2001, Επιτροπή Αναστολών ΣτΕ. Απαλλοτρίωση για την κατασκευή περιφερειακής οδού. Απόρριψη της αιτήσεως αναστολής, δεδομένου ότι από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει η κατασκευή του έργου από λόγους δημοσίου συμφέροντος.
- ΣτΕ 3521/1992 Προστασία ιδιοκτησίας. Προστασία της ιδιοκτησίας βάσει του άρθρου 17 του Σ. Συνέπεια της παρεχόμενης προστασίας είναι η δυνατότητα του ιδιοκτήτη προς περίφραξη του ακινήτου του η οποία περιορίζεται μόνο για λόγους γενικότερου δημοσίου συμφέροντος και εφόσον με τους περιορισμούς δεν καθίσταται αδρανής η ιδιοκτησία. Η απαγόρευση περιφράξεως σε ζώνη πλάτους 500 από την ακτή δε βλάπτει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας. Εξάλλου η διάταξη αυτή αναφέρεται σε περιοχές εκτός συγκεκριμένων σχεδίων πόλεων.
- ΣτΕ 1675/1999 (Ολομ.) Προστασία δασών. Απαλλοτρίωση δασικής έκτασης υπέρ του Δημοσίου. Είναι επιτρεπτή μόνο αν ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις που θα συνεπάγεται η απαλλοτρίωση στο περιβάλλον και εφόσον σταθμισθούν αυτές με το σκοπό της απαλλοτρίωσης, όπως επίσης και ότι αυτή αποτελεί το μοναδικό τρόπο για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού.
- 1021/1969 ΕφΑθ (Τμ Β´) Νο 1970, τ. 18 σελ. 571 – 572 « κατάλειψη περιουσίας από το διαθέτη σε άτομο με το οποίο τελούσε σε σχέση παλλακείας δεν αντίκειται στα χρηστά ήθη εκτός αν γίνεται με σκοπό ανταμοιβής δια τη σαρκική επαφή ή εξασφάλιση συνεχίσεώς της – άρ. 178, λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο η αντίθεση στα χρηστά ήθη αλλά και το κινήσαν αίτιο και ο σκοπός
- 2209/1977 ΣτΕ (Τμ. Γ´) ΤοΣ 1977, τ. 3, σελ. 636-638 « ανάγνωση Ριζοσπάστη και συναναστροφή με άτομα προσκείμενα σε αριστερές οργανώσεις από οπλίτη της χωροφυλακής δε συνιστά λόγο αποτάξεως από το σώμα – δεν προσκρούει στο άρθρο 5 παρ. 1 Σ. και δεν είναι θεμιτός αυτού του περιεχομένου περιορισμός ».
- 2738/1989 ΕφΘες., « Διαζύγιο λόγω υπερτετραετούς διάστασης. Τεκμήριο για τον ισχυρό κλονισμό των σχέσεων των συζύγων. Μη καταχρηστική η άσκηση δια αγωγής διαζυγίου μετά από 8ετή διάσταση των συζύγων. Ένσταση για αντισυνταγματικότητα του Ν.1329/83 ».
- 4126/1980 ΣτΕ (Τμ. Δ´) ΤοΣ 1981, τ.7, σελ. 282 – 286 « θεμιτοί περιορισμοί της επαγγελματικής ελευθερίας που δεν προσκρούουν στα χρηστά ήθη ».
- Α.Π. 101/88, ΕΕΝ 56/103. Απορρίφθηκε ως καταχρηστική αγωγή έξωσης, για λήξη, διότι οι ενάγοντες ζήτησαν αύξηση του μισθώματος από 25.000 σε 33.000 δρχ. και αέρα 500.000 δρχ προκειμένου να μην εγείρουν αγωγή αξιώσεως.

- Α.Π. 804/86, Ν.Β. 35/744. Χρησιμοποίηση της καταγγελίας της μίσθωσης για επίτευξη υπερβολικού μισθώματος συνιστά κατάχρηση δικαιώματος.
- Α.Π. 1810/86 Ελ.Δ. 87/1035. Είναι καταχρηστική η ακύρωση λόγω συγγενικού κωλύματος ύστερα από 4 χρόνια αρμονικής συμβίωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

Συνταγματικά δικαιώματα - Αντρέας Γ. Δημητρόπουλος

Ιστοσελίδες : Κέντρο συνταγματικών ερευνών
www.greeklaws.com - Δημοσιευμένες εργασίες φοιτητών

